

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

SUPREMUL LEGĂMÎNT

ecourile sărbătorești ale celei de a 45-a aniversări a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, manifestările prelușite de acest glorios moment aniversar și, în cele din urmă, cuvântarea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea solemnă, cunoscută ca reverbarea de inimă și constiință pe care o produce întotdeauna marile bilanțuri ale luptei și muncii, marile realizări prin care poporul își infățișează propriul său destin.

Sărbătorirea actului eroic de la 23 August 1944 și a tot ce a constituit și constituie el în istoria nouă a patriei, pe calea devenirii socialiste, a avut loc în atmosfera de puternică emulație și efervescență creatoare în care se desfășoară dezbaterile și întregul partid și de către întregul popor, a prevederilor Programului-Directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului, într-o asemenea expresie și pe un asemenea fundal, sub arcul de timp al celor mai rodnice și mai cutăzătoare prefaceri revoluționare, istoria construcției socialiste ale cărei temelii au fost puse în urmă cu patruzeci și cinci de ani și care, odată cu Congresul al IX-lea, au cunoscut o adevărată consacrare de spirit și energie vastă, națională, se arată măreață și trăinică, în plină dezvoltare a rosturilor și adevărilor ei fundamentale. Se poate spune, fără teama de a greși, subliniind afirmarea a hotărârii forțelor patriotice naționale de a inițierea definitivă dominația străină, de a apăra independența și integritatea pământului, de a asigura eliberarea, plină și întregul teritoriu al României și trecerea la faza nouă a orândurii sociale, în care poporul să fie pe deplin stăpân pe destinele sale.

Pe traseul celor patruzeci și cinci de ani, în acel context fundamental de idei, convingeri și fapte patriotice, revoluționare, luminoasă și sigur și intens partidul nostru comunist, forța vitală, călăuzitoare, a noului destin. Într-un congres al IX-lea și apropiatul eveniment, Congresul al XIV-lea, se află un timp al celor mai profunde și revelatoare schimbări produse în om și societate, în condiția materială și spirituală a existenței, în tot ceea ce înseamnă progres multilateral și civilizație socialistă. Explicată este acțiunea a încredințării cîrmelor destinului național marelui erou al patriei prin gîndirea și acțiunea căruia România a cunoscut și cunoaște proporțiile și armonia unei dezvoltări ample

și peconente, în toate domeniile și sectoarele de activitate. Unitatea în jurul partidului și secretarului său general, a devenit un factor esențial de planul conștiinței politice și sociale iar partidul se delinștează ca centru vital al întregii națiuni.

Viața a demonstrat că numai în strînsă legătură cu clasa muncitoare, cu țărănimia, intelectualitatea, cu toți oamenii muncii fără deosebire de naționalitate, cu întregul popor, (întind seama de năzuințele de realizare a unei lumi a echității și dreptății sociale, se poate face cu succes nena orînduire, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu. Pe temeiul unei asemenea realități și într-o asemenea largă și istorică viziune, alături de raportul conceptual, al ideilor, cit și sub acela al înfăptuirii practice, înzestrată cu viziune creatoare, materială și spirituală în toate sferele existente, România socialistă și România anilor 2000 au în Programul-Directivă și în Tezele pentru cel de al XIV-lea Congres o platformă unitară și înaintări pe calea progresului, a dezvoltării neîntrerupte și cu un impact deosebit în lumea propriilor cerințe și disponibilități. Din focarul de viață al aceluiași naționale și revelatoare unități în jurul partidului, al secretarului său general, izvorăsc sentimentele și certitudinile cu care privim și abordăm viitorul, avînd ca argumente limpez și edificatoare realitățile unei opere vii și durabile, acelea ale construcției de dinăzcoară, cîrmite Nicolae Ceaușescu. Într-o asemenea perspectivă și pe un asemenea sens amplu și cuprinzător al istoriei, teoretice și asumate, ca unul din adevăratele care se exprimă în cel mai înalt grad, hotărîrea de a propune ca la cel de al XIV-lea Congres tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în funcția supremă de secretar general al partidului, însemnătatea și rezonanța unui act de voință națională. Fapt de constiință politică și patriotică prin expresia căruia ne ilustrăm în lumina propriei noastre identități și avem certe dimensiunile prezentului și viitorului. Să facem legămînt, dragi tovarășii — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — la 25-a aniversare a victoriei revoluției de eliberare socială și națională, că vom acționa cu toată puterea pentru a asigura națiunii noastre — care de peste 2000 de ani se află pe aceste meleaguri — un loc demn, liber, de bunăstare și fericire în rîndul națiunilor libere ale lumii, în comunism!

Arborele afrodiziac de mare valoare ale acestui suprem legămînt, ideea de unitate are forța însăși a angajării, a răspunderii, a abnegației și dăruirii exemplare.

Luceafărul

Bogdan Stîni: „Flori”

PROFIL Fragmente dintr-un „cîntec eroic”

despre în două volume ce însumează peste 1.600 de pagini, cartea lui Radu Theodoru (Strămoșii, 1988) este scrisă cu o mare economie de mijloace. Textele sînt de întinderi diferite, oscilînd de la năvăl, povestire, la micro-roman, subiectele fiind cuprinse în stările lor de vir, cu spații albe în care este activată informația culturală și imaginația receptorului. Stilul este alert, cu descripții ce vizualizează cadrul, personajele, acțiunile, esecuri și speranțe; mesajul este (într-un rînd) de excelență fragmente esențiale și alternează reveria legendară cu tonul reportericesc, scenariul cinematografic realist cu ficțiunea de cavalerial adolescentin, învîlurile seducătoare cu postura moralizatoare. Atenționî simțitor mirajul aventurii din celelalte romane, Radu Theodoru reușește în Strămoșii să-l intensifice în componentele lui simbolice. Aici nu mai este vorba de o evoluție spectaculoasă pe scena epocii, ci, dimpotrivă, de avaturile istoriei care își caută gesturile exemplare pe scena sufletească a propozițiilor și fînturilor. De aceea, nu primează etalonul imaginarului narativ nici siguranța anecdotică și imprevizibilă. Imaginarea înfățișează doar ca adjuvant în intuitivizarea unei lecții de istorie la care te simți participant. Ca într-o cabină de montaj, autorul reține figuri, gesturi și situații staturate. Este o panoramă a istoriei românilor pînă la jumătatea secolului trecut. Unghiul este al contemporaneității, care poate să se identifice cu vremuri de mult trecut.

Vasile Macovicuic

Continuare în pag. a 6-a

IDEI INNOITOARE, EROI INFATUITORI

IN PAGINA A 3-A

EMINESCIANA

CADRUL NATURAL

despre natură și ipostazele sale în opera lui Eminescu s-a scris atât de mult încît aproape că nu există monografie, eseu ori studiu care într-o manieră sau alta să nu se raporteze la ea. Mai ales ca temă, motiv, arhetip, orocum de sine stătător. Evident, nimeni nu poate nega legitimitatea acestui punct de vedere, dar elementele naturale au în imaginarul eminescian și alte valențe. G. Călinescu a scris pagini excepționale despre „cadrul fizic” în multiplele aspecte și funcții (germinativă, geologică salbatică, flora, fauna etc.), discind și punind sub lupă fiecare componentă. Metoda este a unui fenomenologic care obține rezultate strălucite pe fragmente cu riscul, inevitabil, de a pierde uneori din vedere ansamblul și modificările pe care „sintaxa” contextului le aduce semnificațiilor parțiale. Dar nici o metodă nu este infailibilă și orice critic este nevoit să apeleze la unele simplificări sau, dimpotrivă, generalizări impuse de rigorile demonstrației. În ce mă privește, conștința de realitatea textelor, mai vol referi mai ales la natura ca mediu, cadru, atmosferă, unde componentele în-trețin relații și raporturi specifice, ori sînt încorporate în structuri mai ample.

Una dintre cele mai importante forme și de-

potrivă funcții este aceea a naturii-adăpost care ascunde și apără de priviri indiscrete cuplul de îndrăgostiți sau solitudinea poetului. Cadrul, pădurea, cîmpul acrotesc complice în tinerele amoroase și scenele galante ca în Dorința: „Vino-n codru la izvorul / Care tremură pe prund / Unde prispă cea de braze / Crengi plecate o ascund”. Bolta de copaci, „prispă cea de ramuri”, crengile plecate, „umbră-adîncă de păduri”, chiar și lălmășul sînt refugii ale îndrăgostiților sau îndrăgostitului și locuri erotizate, ce cheamă și îndeamnă la dragoste.

Arborele afrodiziac prin excelență este teiul ale cărui flori cad la pămînt ca o ninsoare înmărmărită și deasă, ascunzînd tainica pulsătoare erotică a naturii: „Dar prin codri ea pătrunde / Lingă teiul vechi și sfînt / Ce cu flori pin-pîn pămînt / Un izvor vîrjî ascunde.”

Tot florile de tei, ca în paradusul vîrștel de aur, se revarsă electrizate parcă, de un fior senzual peste perechea îmbrățișată: „Pe genunchii mei se dea-vea / Vom fi singuri-singuri, / Iar în păr înfiorate / Or să-ți cadă flori de tei.”

Paul Dugneanu

Continuare în pag. a 2-a

PROGRAMUL-DIRECTIVĂ ȘI TEZELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R. — REPERE ALE CONSTRUCȚIEI DE CONȘTIINȚĂ

Știință și literatură

discuțiile asupra raportului dintre artă și știință, stimulate acum și de Tezele pentru Congresul al XIV-lea, trebuie să pornească de la confruntarea textului literar cu cel matematic, deși literatura nu este singura artă, iar includerea matematicii în clasa științelor propriu-zisă este pușă uneori sub semnul întrebării. În ceea ce ne privește, nu ne îndoiim nici că matematica este o știință, nici că literatura implică, în esența ei, atribuțiile fundamentale ale esteticului, ale artei în sine. Nu ne vom întreba aici cît de legitimă este folosirea noțiunii de „text” cu referire la alte arte (muzică, arhitectură, pictură etc.), cu toate că despre așa-zisele „limbaje” ale operelor artistice non-literare nu se poate vorbi decît metaforic, atîta timp cît nu poate fi evidențiată, în aceste „limbaje”, o dublă articulară. Vom spune însă că discuția nu trebuie limitată la o analiză com-

parativă a structurilor textuale, oricît de interesantă ar fi această analiză, și că precizia abordărilor sintactice și semantice poate îngădui vecinătatea unor „impure” interogații pragmatice. Dar — ca în orice domeniu al culturii — înainte de a ne formula propriile întrebări, sistemul conștințat cu o mulțime de răspunsuri deja elaborate. Ne vom oprî la unul dintre acestea: „știința este utilă și arta este gratuită”. Nu avem obiecțiuni în privința primei părți a acestei conștinții propoziționale. Chiar dacă „știința nu poate dovedi dacă ceva merită sau nu să fie cunoscut” (Fr. Tenbruck), este evident că informațiile pe care ni le furnizează pot fi utilizate. Surprinzătoare sînt însă ecourile unor mai vechi

Mihai Niculescu

Continuare în pag. a 7-a

Lumină de vară

Zău mare de vară se revarsă sub cerul ciocotitor. Mașina urcă, se inscrie în curbe și, semn bun, nu dă nici un semn de oboseală. Se pare că-i place urcucul, drumul spre coline. Privesc din aproape departe, privesc cu atenție și plăcere, mai ales că vin aici, pe aceste locuri, pentru prima oară. Coline de iarbă, coline de păduri, terenuri agricole și, peste tot, oameni la treburile verii. Undeva se-nșoară fîntul coșul cu o zi înainte, în altă parte se văd cum rămîn în urma coșurilor brazdele de fin serpuitoare.

— De aici, încep Ghelariul cu șatele sale Alun, Buniș, Govăjdia, Plop, Poiența Voinii, Ruda și Vadu Dobrii, mă avertizează directorul Centrului de liberă Deva, Petricor Clorobea. Sate cu nume frumoase, cu nume de cîntec și de poem. Trăiesc clipe mari și fericite, mă bucur că pun piciorul pe aceste locuri și mai ales

că am posibilitatea să iau cunoștință de realitățile acestor ani ale Ghelariului, o comună cu un orașel în inima munților Poiana Ruscăi. Mi-am rotit de câteva ori privirea și mi-am simțit-o atrasă de un puternic magnet. Privirea se fixa mereu în cele mai deosebite puncte, cînd spre casele noi și blocurile ridicate pentru mineri, cînd spre semeția și claritatea munților, cu cele mai mari resurse de minereu de fier. Exploatarea minereului de fier și extracția fierului în topitori s-au practicat la Ghelari încă din cele mai vechi timpuri, încă din epoca romană. Inscripția scoasă la iveală pe locurile unde se află Mina Ghelari dovedește preocupările pe care oamenii acestei părți a județului Hunedoara le aveau și le au pentru valorificarea valorosului zăcămint. Această muncă și această meserie cu adevărat bărbătească a fost îmbrățișată de foarte mulți Ghelarieni. Documentele vremii spun că la începutul secolului al XIX-lea s-a produs fînt la furnalul de la Govăjdia. Așa se prin înfăptuirea „cîntecului de fier de la Hunedoara” a început creșterea accentuată a producției de minereu de fier.

MĂRTURIE

din templul cel de dîncolo de gînd :
te-ndeamnă zile de azi și anii
pe care-i simți în rod de slovă dînd.

...Și te auzi cum împletești cuvinte
și rîm de poezie cum urmești
din vîștărie aducere omite
din neștiribă neomului ce ești,
cum te deslegi în apă cîntătoare
ce poartă-n unde, ca pe-un cer răsfrînt,
lumina patriei, de sărbătoare,
zămislitoare pururea de cînt.

Neculai Chirica

SCRISORI COLEGALE

Teoria stabilității

jovial și blînd, de nu-l bănuiai că-er încercat de vreo patină sau rod de-o grijă, exact, aproape pedant în-țit devine emervant cu tabieturile sale, gazetar și specialist în ale agriculturii — asocierile mai rar înțînute, de îndată ce la un chestionar a răspuns senin la: „profesia?” — inginer agronom, iar la: „locul de muncă?” — la fel de senin — „Știința tineretului”, Ștefan Dorogosați îi umeste pe mulți dintre cei ce-l cunosc — doar — pe dinafară, făcînd să-l apară acum — era să zic abia acum, pentru că eu știu de cîți ani scrie și tot scrie la acest roman — o carte. Se cheamă „Ascesiu-nța”, iar Editura care l-a dat drumul în lume se numește „Eminescu”. De-l veți citi, ochul vă va fi furat de jocul multiplicat ca în jocurile cu care jucam un copilărie sotornul (nici o aluzie la Cortazar) al unor naratiuni, spun naratiuni pentru că romanul este fragmentat cu bună știință, rapide, flegmatice, nonsalante, mîzînd pe cooperarea cu cititorul pe care îl ia naratorul — un anume Ștefan D., gazetar! — părțas la evenimentele și la înțelegerea lor. Dar, să nu credeți că întregul este-o încrenă-nată lupă între cititor și narator, narator și autor, sau între toți aceștia și scris. Nu! Nici pe departe. Eu am fost tentat — și mai sînt și-acum — de a citi acest roman în registrul ironic. E-adevărat, acest registru nu este loc-mai evident. Poate și din pricina micii sperieturi a debutantului de a nu fi considerat înocent la hînd prea în răspăr multe dintre să-bloanele contemporane ale „vieții la țară”. De-o fi așa sau o fi numai o adevăcare a viziunii epicului la viziunea naratorului care, cum spunem, este „redactor” la o gazetă, conștință mai puțin. (Cred că romanul va fi citit în mai multe feluri, ceea ce nu-i deloc un lucru rău.)

Constantin Stan

Continuare în pag. a 7-a

TÎNĂR ÎN AGORA

Prezența mării

de cîțiva ani încoace pornesc spre Marea marilor noastre vechi ca o hîrtărie fermă de a vedea „2 Mai”, și de fiecare dată vreun eveniment mai mare sau mai mărunț mă oprește din drum într-una din stațiunile înșirate în lungul lîrmului. Anul acesta însă am plecat spre replica palpabilă a „Pinzei de păsăjen” imbiată de lanurile profunde de floarea-soarelui ce asterneau fundal peisajelor cretoase ale lui Iser și descrierilor Călei Serghii. Din Mangalia, ea însăși o ultimă boabă în șiragul de coral al stațiunilor Mării Negre, denumirile localităților Limanu și Vama Veche, apunță apropierea graniței cu Bulgaria: între ele, 2 Mai, unde se poate ajunge, după gustul fiecăruia, ori pe podul recent construit peste ghiol, pe o șosea lungă de numai doi kilometri, ori prin Limanu, cale de 15 kilometri.

Încă de la început, locul se definește ca un punct de întîlnire al contrastelor. Niciunde parcă n-am întîlnit mai riguros respectată legea contrariilor ce se atrag și contopesc într-un colaj de un farmec incredibil. Pe pista betonată a șoselei blocănească cuminții copilele măgurșilor pe care, oricît m-au îmboldit literaturile și fol-

Monica N. Mărginean

Continuare în pag. a 6-a

IDEA ÎN VOIOARE, EROI ÎN FĂPTUITORI

EROISMUL OAMENILOR SIMPLI

În navelistica sa despre război, ca și în fragmentele din romane unde abordează tema, Marin Preda subordonează consecvent marea conflagrație factorului uman. Atunci când nu stă în parafraza conștienței de locul și rolul în cutare acțiune tactică de front, eroii acționează asumându-și ordinul în virtutea unei discipline exterioare — dar, în fond, confruntându-se în interior cu ei înșiși, cu destinul lor ori cu voința lor de libertate. O mistuire importantă, cum este aceea de a ține pe loc avioanele de bombardament germane care vor să atace București după 23 August 1944, strânge în jurul unei baterii de tunuri o grupă de militari care, cu timpul (un timp scurt, de altfel), devine un grup de prieteni ce-și povestesc unul altuia viața, spun anecdote, își imprumută țigări, etc. Nuvela „Albastră zare a morții” (cu acest titlu apare în colecția „Columna” a Editurii Militare. În 1993, în „Întunecarea din pămînturi” se numea „Zile din august”; după ea s-a făcut un film cu titlul „La porțile albastre ale orașului”) surprinde momentul revoluției de la 23 August 1944 în apropierea Bucureștilor, mai bine zis a aeroportului german care domina Capitala. Momentul a fost descris și de Eugen Barbu în „Soseaua Nordului” — filmă de altfel, unul dintre evenimentele cele mai fierbinți ale luptei anti-hitleriste a armatei și poporului român imediat de după istorica declarație a întoarcerii armelor. La Marin Preda, lăsa în evidență puternic factorul uman ca voință de luptă și de rezistență — într-afară, înțelegând eroii acestei apăsătoare bătălii că nu sînt aurorești cu titlul ca atare. Cu alți eroi emoționantă este, însă, fapta lor, inconștientă, carecum, de nimbul anonimului, tinzînd să se topescă în fluxul de fapte anonime care au dus la victorie. S-ar fi putut crede că mulți ani mai târziu sergentul Ionescu Dumitru, redevinut brutar, avea să povestească la un pahar de vin isprăvile lui de artilerist la actiunea, începînd cu cele de la Ploiești și sfîrșind cu cele de la Giurgiu. El observă însă că nu era crezut și de aceea începu să povestească lucruri pe care nu le văzuse cu ochii lui și nu le trăise direct, ci le auzise și el povestite de alții... Acest final al nuvelei mi se pare semnificativ: nu pentru că nu sînt crezute refuză oamenii să povestească printr-un sentiment de sfială față de propriul lor destin — ori din dorința de a cuprinde cit mai multe fapte (povesti), de a lărgi lanțul eroismului, de a participa prin poveste la imensa și sfințită misiune de a pune în evidență în detrimentul altora, etc. Marin Preda reușește (după ce a studiat îndelung „modelul”) a reda sublimul eroiului, nu direct, glorificînd, evocînd, etc. — ci pe ocolite, în negații oarecum. Este, în fond, un tonos vechi, modelul „Sergentului” lui Vasile Alecsandri, care povestește titlul de simplu ce s-a împlinit la Plevna și cum a primit el decorația încît impresionează nu ca pe o persoană, ci ca mentalitate populară, topind în acest refuz de a se autoglorifica rezultatul pentru cămărașii de armă împreună cu care a mers spre victorie, sfiala pentru destinul propriu (a scăpat, totuși, cu viață), o lege a măsurii, în general, emoționantă prin ea însăși, ca lege, dar și prin simplitatea cu care o trăiește personajul.

La fel, Anton Modan din nuvela „Îndrăzneala”, unde Marin Preda prezintă războiul intruc ea o întimplare din viața unui personaj, a unei familii și a unui sat. Omul își vede liniștit de timpul lui, apoi pleacă împacat cu soarta la război, revine în sat după 23 August, pleacă iarăși și ajunge pînă în Cehoslovacia, iarăși revine acasă unde-și reia ciclul existenței cosmice. Faptele lui de armă, într-adevăr remarcabile, rămîn la temelia victoriei mari prin participarea la care Anton Modan își cîștigă dreptul de a continua să fie țaran respectat și împunînd respectul la el în sat. Va fi unul, dintre promotorii noii societăți (a văzut, în București, mari mîscări de masă și le povesteste prietenilor săi din sat ce a înțeles din asta, că lumea este în schimbare — dar cu aceeași lege a măsurii va judeca și acțiunea. Marin Preda prezintă eroii revoluției și ai războiului cu simplitatea și firescul faptelor comune și ale oamenilor comuni; viziunea sa asupra lumii (nu este vorba de un mod de a vedea lumea, de o manieră, etc. — ci de o adevărată viziune) este cea a poporului însuși, emoția lecturii venind din aceea că cititorul se regăsește, ca mentalitate. În ea, că surprinde viața ca viață — în care sentimentul datoriei, simțul istoric, eroismul, curajul, îndrăzneala sînt firești, adică în firea tuturor, nu exagerate și acaparate oarecum de cineva anume ci aparținînd tuturor. Așa cum victoria aparține, de fapt, tuturor.

Nicolae Georgescu

LUME CARE DISPARE

Există momente în viața unui scriitor care îl marchează profund evoluția încă de la primele cărți. Așa s-a întîmplat cu Horia Lovinescu, când în 1934 (1934) a constituit începutul carierei de dramaturg.

Spre deosebire de dramaturgia epocilor, care exprima tensiunile conflictuale și contradicțiile dintre clasele și categoriile sociale ce se confruntau în noile condiții social-istorice ale cuceririi puterii, mai ales în privința actului revoluționar de la 23 August 1944, piesele din această perioadă ale lui Horia Lovinescu realizează o dezbaterie interesantă pe tema angajării eroilor de partea revoluției, de clarificare politică a conceptelor în condițiile luptei cu ideologia burgheză. Privită din această perspectivă, „Citadela sfîrșimată” (1935), confirmă și azi după mai bine de trei decenii, vocația autorului pentru viziunea de idei, în care dialogul susținut și replicile cu o mare forță de sugestie conferă personajelor verosimilitate în planul acțiunii dramatice. Ca și în piesele ulterioare — „Surișul Boga”, „...Si pe strada noastră”, „Al patrulea anotimp”, în care autorul rămîne consecvent unității de idei și înțeleasă angajarea în dialogul cu ideologia burgheză, Horia Lovinescu realizează în „Citadela sfîrșimată” o investigație în universul microrelațiilor interumane. Dramaturgul radiorafiază, pe lângă structuri și procese de natură macroculturală transpuse în scene de stradă și în manifestări populare frecvente în acea perioadă, biografii și traiectorii existențiale ale unor personaje situate pe poziții politico-ideologice ireconciliabile. Conflictul psihologic sînt conduse cu abilitate de autor, dialectica lor convergîndu-se în dialoguri și replici care surprind și astăzi prin modul în care reușesc să redea profunzimea sentimentelor și a stărilor de spirit ale eroilor. Pentru Horia Lovinescu dreptul de investigație, instaurat în relațiile de familie din vechiul orinduire, nu poate fi evitat decît printr-o transformare radicală a relațiilor din familia

Albastră zare a morții

EUGEN BARBU

FATA SOARELUI

Marsul de august

VOCAȚIA FRESCII ROMANEȘTI

Am scris în unele opere impresionabile, Eugen Barbu conștientă vocația constructivă culturală. Am înțeles că mare poezie, care întindea la începutul său, a fost amănunțit, scriitorul se dovedește tot mai mult un constructor. Săptămânalul „Cronica” pe care l-a scris, a fost o creație artistică, istorică, literară, publicistică, poetică, Eugen Barbu trăiește în virtutea genului de edificare. El nu edifică o operă literară, în apăsătoare descoperire o personalitate tăbăcită de vreme, izvoarele a creației artistice, de natură înțeleasă, de idealuri constructive durabile. Cine se aplică cu atenție asupra operii sale, nu poate să nu observe asupra calitatii esențiale. Care este, de fapt, a marilor scriitori.

Ca și Călinescu, este bălăzind Eugen Barbu în sensul dezvoltării pe care l-a avut în toate domeniile românești. Pe toate de pagini se deschide un imens tablou al societății românești din ultimele secole, fixat eternitativ, oameni, relații, metamorfoze, descoperiri și înregistrări noi structuri. O derulată epocă de adevărată prosperitate a societății românești, scriitorul simțea de o puternică vocație a construcției. Grupă, înțelegând, Soseaua Nordului, Fațerea lumii sînt, deși, romane din anii comuniști — societăți românești din vechiul nostru. Scriitorul care a fost, prin Grupă, grup de putere și abilitate unei proze închinate de dogmatism, ideii reformei a rămas plină de hote și punct de raportare, spre o nouă literatură, a arătat prin înțelegerea, dar mai ales prin Soseaua Nordului care se poate alege la o operă literară valoroasă, pornind din eveni-

ment și fără a cădea în facilitățile noțiilor reperiabile, a cărui sursă sau factologie istorice, în care aduce scrierile s-au stîm, intrînd în viața, în decențele postbelice ale literaturii noastre. Înțelegînd aduce și o formulă literară nouă, pe care scriitorul, ca o romanului cinematografic (se subînțelege, de altfel, „cine-roman”), în care privirea de sus, în cadrul larg, se asociază cu detaliul cu analiza minuțioasă. Cu toată dimensiunea considerabilă, romanul este scris alert, se și citește pe măsură, scriitorul aduce, cu usurință la îndemîna doar marilor artiști, evenimentele mai aproape, plămînd personaje în prim plan, refacînd dialoguri, încît ai crede senzația autenticului. Lucru deliberat făcut după cum reiese dintr-o notă a autorului: „Ca material documentar, autorul a folosit texte din diverse publicații, cărți apărute în țară sau în alte țări de autori mai mult sau mai puțin cunoscuți, din dorința de a da autenticitate faptelor scrise”. Este, cum să spună, o spectaculoasă literatură, garantată și probată de faptele epice, și nu o convertire a factologiei istorice, care ar fi de exactă ar fi, nu este, totuși, literatură. Se mișcă pe pînza epicii din înțelegerea personală cunoscută din istorie, apar evenimentele de pe scena politică românească din timpul celui de-al doilea război mondial, se reface lupta comunistilor, totuși în cadrul unei proze de reală valoare literară. Accesul valorilor și autenticitate se găsește într-un alt roman din anii fîcînd vechiului doezănt — Soseaua Nordului. La data apariției nu se subînțelege încă prezumiile și rămășițele dogmatismului, remarcînd fiind cu alți mai valoros ca și rezistă timpului ca o construcție epică socială. Soseaua Nordului se ordonează între cele mai valoroase romane care își fixează nucleul epic pe rezistența antifascistă și lupta comunistilor la libertatea pentru pregătirea și înfăptuirea actului revoluționar de la 23 August 1944. Prin Dumitru, Mares, Tomulete, Nicu, și alții, romanul prezintă o imagine deosebită de luptătorii comunisti. Proza este puternic, constructor veritabil și stilist remarcabil. Eugen Barbu a creat romane de referință în literatura contemporană.

Alexandru Ruja

TRIUMFUL MEMORIEI

Conștiința este, odată cu „Vintul din fața soarelui” (1980), de Traian Filip, mai evidentă decît în anteriorul roman „Danșul focului” (1980), prin temă și metodă amîndu-se dintr-o parte și a romanului, adică „Anar” (1980). Cu toate acestea, unele dezvoltări: și chiar deschideri în direcție conștientă există ca și o individualizare, în afară de orice discuție, a perspectivei: narative ce valorifică unele concluzii din eseurile teoretice „Jurnal de echilibr”, „Prozatori și fîcșeză” o lume ca unifică substanțial unele episoade contemporane cu cele din „Soseaua Nordului” și „Fațerea lumii” de Eugen Barbu fără a se înțelege prin aceasta o legătură mai strînsă, afară numai de coexistența într-o vîrstă epică. Nu altfel se explică semnificația procedurilor confesive de aici cu ulteriorul „Interval” al lui Al. I. Vasuc, inferior totuși prin obiectivul etic destul impresionant prin omogenitatea unei analize ce se exercită cu o oarecare automatism. Și alte disociații: sînt posibile și nu exagerate să se observe că „Vintul din fața soarelui” schitează și altele de perspectivă asupra literaturii de război decît aceea anterioară, corepunzînd, prin incuța precursoră, unui alt roman ce l este contemporan — „Tre zile în iad”, de Leonida Plămădeală (1970), cea dintîi imagine dramatică asupra a ceea ce se va numi „obediență decenă”. Astfel de precizări au, de bună seamă, însemnătate lor

din moment ce adevărata evoluție a formulelor epice ne scapă cîteodată din vedere.

„Vintul din fața soarelui” este un roman original ce evocă prin intermediul conștiinței unei femei fără nume, evenimentele ce pornește din August 1944 spre a ajunge către sfîrșitul anilor '50 fără a se urmări în chip riguros cronologia ce se sfîrșind, de fapt, în procesul de introspecție de unde aceste rememorări decurg. Mai mult decît o confesiune, aceste evocări au caracterul unei măști, înțelegînd că se înțeleg prin povestire. Romanul evoluează în două planuri, între care fundamental rămîne acela al memoriei. Sîntem în zilele noastre, în zilele noastre, a căror semnificație nu-l integrează trînda din motive de natură traumatică, că răni psihice prilejuate de război, ce încă nu s-au cicatrizat. Imaginea însăși a conștiinței este vie, romantică arînd că a luat unele îndrumări de la Camil Petrescu, cel din „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”; evocările urmează un gust pentru autenticitate, ce îngăduie frecvența detaliilor macabre și o intrinsecă remarcabilă dez-eroizare care aduce evenimentul din cadrul mitului istoriografic în acela al adevăratului vieții. Viziunea realistă ciugă, pe ansamblu, în chip indiscutabil, romanul urmărește adevărul dramatic impresionant, pe măsura faptelor ce se învoca. Războiul, cu urmările lui de natură economică și socială, convulsivitate politică ale vremii imediat postbelice, secreta, inflația, stabilizarea monedei sînt mari evenimente ce pun sub semnul întrebării o socotă veche și o făc posibilă na cea nouă. Prezența psihologică a rememorărilor ocazională tablourile apocaliptice de lume în schimbare, romanul însuși pîrînd a fi o impresiune a confrunării a conștiinței umane cu apocalipsul. Conștiințele purtînd traucții adînc, născuți omului etic de a se defini în vremuri tulburi — acestea impun o altă înțelegere literară a evenimentelor unei conștiințe care atenționează la esența însăși a umanului și o face să se degradeze. Aceste idei rezultă din incușite episoade de construcție cu pregnantă realitate, romanului fiind, de fapt, un povestitor capabil a înlături secerente scurte și schitate într-un chip alert, cu o ingeniozitate cinematografică izbitoră. Planurile istorice diferite se evidențiază și din punct de vedere stilistic, diferențele între registrul apocaliptic și acela senin, de umanitate așezată în mîncă, apîrînd din ete ori este nevoie. Timpul scriiturii, calm, aproape clasic dacă nu ar fi înclinată prozatorului către notația somptuoasă metaforică, se trădează printr-o anumită delicatețe a gândului și prin finetea observațiilor patetice și tandre. Vremea convulsivului istoric al trecutului, omul își este restituit în deplina lui tinută morală.

Artur Silvestri

Dramaturgia „construcției umane”

Poeta lui Titus Popovici, dedicat succedentă de „Jocurile construcției umane”, a dramaturgiei anilor '80, și alături de un romantic dar — în egală măsură — înțelegînd, se poate distinge încă și azi în înțelegerea predominantă a teatrului actual, a aduce o concepție modificată de ton și manieră, ce a încercat, ulterior, să înțeleagă, în genere echilibrată și feroc, înțelegînd că se produce, spre mijlocul deceniului șaptes, revirimentul de larg răspîndit european al artei scenice românești.

Fără a fi atînat de patina anilor care se trecut, Pasăgăria (autorul a impresionat cituți unei piese montate de Bacu), lăsa tragici, pe care (o serveste istoria artistică) se nu pătrunde decât prin experiența și nu înțelegînd înțelegînd transformării revoluționare, — a rămas, pe scurt, în postura de valori sigure din dramaturgia noastră nouă. Arta și ca alți mai meritoreți cu ei poezia are opera unui debutant în dramaturgie.

În esență, înțelegînd existențială pe care o trăiesc personajele principale: Profesorul de muzică, Ada (fîcșeză lui și pianistă Andrei Ișevan) și poezia lui (gînd) — reprezentă, simbolic, lumea ce se pregătește să doborîce, înălțîndu-se pe scena istoriei pentru întoarcere. În vreme ce sfîrșit, în sfîrșit, revoluția deschide a două eră, în casa Profesorului se consumă drama înălțînd, drama artistică ca și înțelegînd, care se autolucronează o-ar putea vedea din societate, atunci cînd realitatea acestuia îl respinge. Artistică, descoperire spirituală și materială de moduri conștientă îl duce însă pe Andrei spre un dezamăgînd dramatic. Cel care se amăgea că o-ar putea stabili o comunione intelectuală, elevată, pe deasupra, interesele

și scopurilor politice (vezi dialogurile dintre Andrei și locotenentul Knapp), înțeleg abia tîrziu, după ce (din ordinea acestuia) Cavalerul „Crucii de Fier” și Leșonarul îl sfîrșimă degetele ca să nu mai poată cînta, că izolarea lui aduce nîcînd o rezolvare și că reprezentă local marea eroare a multor intelectuali de vîrstă care trec. Personajul care a înțeles încă cîntul că lumea veche trebuie răsturnată din temelii, pentru a face loc celei noi, care bătea în usă, este Mihail, fiul unui mecanic de locomotivă executat pentru salvarea mașinii de război germane. Tîrziu de 25 de ani, abia scăpă din cîrcina închisorii politice, este — din prima clipă — prezent în Etnia în lîta a frontului patriotic, bătălie-se cu arma la mîna, cu eroii și război, pentru eliberarea patriei. Este unul dintre chipurile de eroi revoluționari remarcabili prezente: însă nu după schemele naive ale începătorilor, totuși, dramaturgii. Este eroii pentru care, după „Jocurile”, de teroare și coruscante, mijlocul șaptes. Revoluționarismului său conștient nu-i va revolta Ada, care, în final, îl va urma pe frontul antihitlerist.

Poeta a avut răsunet în epocă și, îndată după apariția Teatrului (1980), asemănătoare scene de prestigiu din Capitală și din țară s-au grăbit să-o valorifice în spectacole, unele, de neuitat (Teatrul Municipal, regia și decorurile Liviu Ciulei).

Faptul că Pasăgăria se prezintă azi încă plină de prospețime și interes, capabilă de a ține scena sau ecranul (mare și mic), e o dovadă a valorii ei certe: alții ca scriitura dramatică, net detașată artistic, dar și ca mesaj generos pentru posteritate.

Mircea Filip

Henri Cotariu: „Santier”

SOLEMNITATEA OMAGIULUI

Solemnitatea poetică practică de Ilie Purcaru în volumul „Marsul de August” (1980) poartă și importante conotații politice, poetul omagînd astfel, la data apariției cărții, împlinirea a treizeci și cinci de ani de la actul revoluționar de la 23 August 1944, așa cum se menționează în vîntul din frumetea odei cuprinsă în această culegere: „Deci sînt nevoia de-această floare-a mea / pe care-o țîn în mîni ca pe-o zăpadă rară / înțiorare-cîntec / cuminte-văpăile / acestel dimineți ce-si pun-n cap o țiară / eu am venit cu floarea-aceasta din cîmpie / și din semînte-n me și din vezuvi de minti / cu floarea mea o clipă — în ampie defilare / a zilei zic: repaos! ca să-v-aung pe frunți”. Vitalitatea poeziei exprimă amplioarea evenimentului, caracterul lui istoric, grandioarea care stăpînește memoria: „Dimineață-repaos! / esalon viu — stai / în ora efigie sculptată-n scump email / avalanșă cabrată / sub noiri — pe loc! / gurile toate / repaos de foc / armele — piramide-n zenit / pe carpați / în ora sculptată / stai! / ascultăți! / schelele — az perpendicular pe cer / sub rozul zorilor / visul — echer! / jos caramele! / un răgaz regrupării! / penita să tacă / în spumele mării / — înfîgeți borma / sub munții-meninși / lingă mările calde: ani XXXV”. Verificarea sacadată, în care se observă o influență a grandilocvenței militante a lui Maiakovski, din poemul celor 150 de milioane, dă seamă de profunzimea emoției a poetului care evocă un moment de răscruce al istoriei românești contemporane. Vesnic prezent în memoria scriitorului, după cum este prezent în conștiința publică și a poporului, actul revoluționar din August 1944 este interpretat ca o „bormă”, ca un punct important de reper pe o posibilă hartă sufletească a spiritului civic. Poezia însăși traduce straturile adînci ale sentimentului civic contemporan, evocarea și oda fiind aduse la temperatura actualității, spre deosebire de alte volume (semnalate, înainte de acesta, de Nicolae Țănuț, Teodor Balș etc., combatanți în cel de-al doilea război mondial, chiar în acele zile fierbinți și de neuitat) care accentuează în direcția reportajului liric aspecte ale evenimentului perceput, în acele momente, de autori. „Marsul de August” de Ilie Purcaru este o vastă și măreț defilare a multimilor, cuprînzînd toate categoriile sociale, o întreagă suflare a poporului care își

celebrează ziua națională: „clape de liniste / clape moi de patze pentru salve de tîn / pentru abluaze / gata! sus! tobele! / au mugit alăturile? / steagurile! / esalon — drept! / comanda ascultă / sub zori — imbarcarea / pe noua rută! / selectori de uraniu / stîndărdul suliți / DIRECTIA INFINIT / ORDIN DE ZI: CUCERITII!”.

Poezia capătă un caracter exemplar, deosebit de pregnant prin adieciunea adică a autorului la o cauză colectivă, poetul însuși vorbind parcă în numele acestor colectivități și ca un exponențial lor. „Marsul de August”, volum care nu constituie un aspect izolat în creația lui Ilie Purcaru, scriitor cu recunoscută atitudine patriotică, este un pilditor document de conștiință civică scriitoricească.

Viorica Răduță

nu tot timpul și numai jumătatea a dreaptă. Mor și mor, și cheamă, fă, popa să mă grăiesc, și arde-mi luminările, că atita mi-a fost! Mă bucea Florarea prin bătaura, iar Franza mea, muceca mea, draga de ea, nici că punea ceva pe limba ei! Io — mor și mor, făcusem pleavă patele din pat, de cit mă tăvăleam. Și nu-s' care-i zicea femeii, vezi, fă, că asta-i făcătura și-ți moare omu' cu zile. Florarea — fugi și ad-o pe baba și-a să-mi desceie de năit, ad-o taia Dragna să-mi stingă tăciuni. Mie să-mi treacă? Da' deloc! Nici nu muream, nici nu trăiam, mă tiram numa' cum puteam pină-n grajd să-l dau mucedii miocare și apă, că-mi zicea femeii: „Ala moare de foame și de dorul tău.” S-o fi văzut, nea Gogule, și nea Costandine, și mos Bărane, și mă Mitule, cum se uita Frunza la mine cu ochii plinși și cum gemea ca omu', draga de ea, mi se mulară picerele! Da' da' domnu', că trece într-o zi pe drum un mos c-o căruță de oale și strachini și oprește calu', lângă vecinul Nea Borindău. De unde-de unde, află de mine și-i zice Florăci că vrea să mă vadă. „Uite, taică — zice moșu' cum dă cu ochii de mine. — caști o luntună în cimp, te'ci la ea pină să răsară soarele și aștepti. Cind oi vedea că răsară, da' bașă de seamă, taman cind da prima jeană, scoți uita apă din fântină, te inchini, lei cu dozul palmei, da' cu dreapta, apa din găleată și arunci de nouă ori peste partea care te doare. Cind arunci, zici mereu: fugi de-aceia, soare sec, cu apă de puț te-nec! Al'tei, în al' ma bun caz, răniți într-o ureche, ascultă-nici la mine, taică, io am petrecut multe! Da' să te'ci singur. — zice moșu', — și cit de degrabă, că asta nu-i făcătura, e alte auea! Știa moșu', de „peați ca-i doctor, nu oiar! Am zis ca mă duc cum ar fi mine dimineață, da' a dat o bură de pioasă și n-o fost chip să văd cind răsară soarele. Io' ceam că nu mai trece ziua aia, nici noaptea! Da' cind se crupa de-a treia zi și cerul era, uite, ca paharu' aia, încăleca ca vai de lume și mă duc pușca dincolo de Dudubearca, pe drumul Zărnici, la fântina lui Anamaria. Mă-nchin și cum scapara soarele de după mureche, scoți uita o găleată de apă și fac ce-m-a-nvâat moșu'. Și flocu, și flocu cu apă, și „Fugi de-aceia, soare sec, cu apă de puț te-nec!” Zărniciam de-mi tuiuu urechue, iar muceca mea șeua în spațiile meu ca o sara. Cind am munitat treaba, sa vezi minune, iar tuior! Bre nea Gogule și nea Costandine, și mos Bărane, și ma Mitule, ouată mă trece o nauesă, apoi un flor, de pe ochii mi se lea-pada ceața, ca plelea de pe sarpe, doru' de cap se stinge încet pină mă iasa, și atunci vaz pină atunci n-o vedeam de curme! Irag un echiot și ma arunc cu capu-n roua, ca potcu-n băită. Vine muceca mea, draga de ea, și se pleacă peste mine, mă mroase, da' pioasă-i lrumură, de zici că se scutura de furnici roși, cum făcea de cite ori muream și murea strada. Sar și-o iau de gi, și-o pup pe locu' ei. „Ce-i, fata lată, ce-i, muceca mea? Data, puică, cu durimea de cap! Cind vede așa, Frunza mea toarce ce toarce pe umărul meu, la urmă se simule și s-apucă să pască. O ia ce-o las, să zic, ca te'n ceas, și-i zic: „Hă! că ne așteaptă acasă!” Da' nu aru' să scumpar? Mă scos dorul de grecoaică — n-o văzusem de mai bine de două luni. Fug la poșta, de-a-a crucit și dirigitelile al' vechi, umplu geanta și plec la Zărnici. Frunza — zici că animalu-i prost! — se oprește drept la carcama. Beau un pot-două, că aștea camasa pe mine, și ies prin dos în grădină și de acolo la Data. Da' grecoica mă pune cu ochii pe foc ca nu-i acasă! Un' să fie, un' să fie?... Mă duc la circumă, văd de Frunza și iar imi fac drum prin grădină. Tot încuțat! Mă, să fie al' animalu' irt-mi băiatul circumămarului și „Tine, mă, un pot și fugi în sat ată unde-i moașă, da' vezi să citi că io întreb de ea!...” Vine băiatu' și-mi zice că-i la Baia Turcului la albit pinza. Încalec și zbor cale de v'o zece kilometri pin-la băia. Întrub niște femei, că nu mă mai feream de turbat ce eram, și-mi zic că a fost și-a pleca acasă. Mă întorc tot în zbor. Era un iel de zăpușeală, cind nu și se mai usucă cămașă-n spinare, iar dinspre Pitești, de peste oale, urca cerul un nor de pioasă. Muceca mea era numai spume. Cind am ajuns iar la circumă, norul dădea bolovani ce-s dura și năpărua lumina. Las, prout' de mine, muceca la uita circumă și fug la grecoaică, da' pe'noarta, nu prin grădină; nu mai alegeam. Data sosise și băga valurile de pinza în casă, să n-o apuce ploaia. A rămas proastă cind a dat cu ochii de mine. S-a aruncat de giul meu, scoala în bătaura și plingea nu știu ce pe limba ei. Tot io m-am trezit: „Hai, Data, în casă, ca ne vede lumea...” Și nu se pornește, bre nea Gogule, și nea Costandine, și mos Bărane, și mă Mitule, un potop de ploaie, de ceal că-neacă lumina și lu zic ca dat și piatră, da' noi nu știam, cind nu știam nici de noi... Să fi trecut 'o două ecasuri de dulceață, cind mi-duc aminte de Frunza mea. Sar din pat, gata să ies afară numa-n izmene! Mă imbrac ca la foc, ies în ploaie și-o găseac pe muceca mea tot la uita. Cu capul plecat cit o lăsa izul, cu bale la gură, cu ochii vâpaie și tremura de ceal că-i plitit! În capu' meu așa secu' am zis c-o fi luast-o frigul. Uite, s-acu' am o scirbă de nod în git cind mi-duc aminte... O iau pe Frunza și-o duc în grajd și cind văz că nu bea, nu mănincă, pun o cojoacă de-a circumămarului pe ea și mă întorc la grecoaică. Da' spre ziuă, zic să plec să nu mă vadă lumea, o las pe Data în toale, mă imbrac ea orbești și mă duc să-mi iau muceca din grajd. O strig în soaptă ca să mă cunoască. Da' Frunza mea nu-mi dă gură că mă aude. Mă, să fie l... S-o fi furat căteva?... Scapăr un chibrit și rămân prost — muceca mea grămadă și fără suflare! Mă arunc de gi-tul ei și zbur ca apucati, de-a lesit circumămarul cu pușca ca la hoți! Frunza mea, muceca mea, draga tăi!... Boceam, de cre' că nici pe mama n-am boacă! Așa, să mă lerte pe unde-o fi... D'ia zic — uite că vâre vin din pahar ca după om —, bre nea Gogule, și nea Costandine, și mos Bărane, și mă Mitule, că cine a iubit mai mult și mai mult calu' în satul ăsta? Io, bre, io, Aurică Pogăsu, sau Broscu! cum ot vrea să-mi zicet! Și cit am căutat după ea, de zicea Florarea și copiii că-nebun, o iașă mucecă să semene cu Frunza mea, că eram supărat pin-la Dumnezeu și c-o palmă mai sus! L-am rugat și pe Păsărică cu ceru' și pe pământu' să-mi caute, am căutat și mai inco'a, cind se tăiau cali și lual calu' cu doi poli, da' n-a fost chip! Am înțeleș și eu la urmă de tot că-s nebun, și cal ca Frunza mea, muceca mea, draga de ea, nu se există pe fața pământului! Este, bre?

Tablouri de Bogdan Stăni, din expoziția deschisă la „Căminul artei (pag. 4-8)

dan rotaru

Hotar de miere

Doar cu pleoapa mă măsoară și mă birui doar cu visul, cind, din dorul de-a muri, ne îngăduim abisul.

La margine-ți rămân. Sint hotarul tău de miere. Și supus, dar și stăpîn, știu să fiu, de mi se cere.

De respir, te votăm — știu, de aceea te contempți. Ție-n mine, ca-n pustiu, mă inchin ca unui templu.

Ca nicicind

Ca și cind nu aș ști cum mă cheamă, port un cearcăn pe inelar și imi lîn sufletul într-o ramă, cum în viață se-nîmplă mai rar.

Ca nicicind mă aproape mi-ești, iată, mă cutreieri, iar imi ota e o țevă de armă-nredptat înspere mine, ce nu va rata...

Visul permis

Toamnă pentru tine, toamnă pentru noi, parcă pentru tine toată se destramă. Te adorm în gindu-mi, sub ceareaș de ploa, și din fiecare vorbă-ți fac o ramă.

Te colind, aplaud sufletul venind pină lângă coala cere-o să-l păstreze. Cum sint departe, noi părem acei cărora permis li-e numai să viseze.

radu vaida

Pământul acesta

Pământul acesta al nostru Ne-o înflorit mereu: Ochii lui au rădărit în luceferi La căpătiiul odinelor noastre. Primește-ne, țoră, Ca sevela-n ram! Ne-ai fâgăduit stejari Și ne-ai înmugurit miinile, Ne-ai fâgăduit munți Și ne-ai îmbrăcat pieptul în zole, Să-ți veghem prin veac hotărele, Orizonurile și cuprinderea imensă A istoriei.

Sintem istorie

Ne-am plămădit în lahuri curgind ca izvoarele, Prin măci urzite de stele,

Neputința oglinzilor

Ca anetimp e care azi în lume! Io așerg pe ochi de somn ca și de vis. Cămara sufletului este plină, cum nu o fost vreedată, de plectis.

Încise sint și florile c-un lacăt. Mirosul lor nu scapă pin-la noi. Voi duce toamnă-aceasta pin-la capăt, chiar de voi sta de veghe la noroi.

Încă o clipă, apoi încă una, și-am să invăț și orderea de tot. Oglinzile au învățat să doară; să ne măsoare, însă, nu mai pot...

Baladă fără martori

Cit erai de-adevărat! Te credeam doar după pas și-ți urteam viața toată, gind cu gind și glas cu glas.

Foșneau norii pe la geamuri, mimind ploaia ce doream într-un vas s-o prind, ca-n hamuri, șeu s-o decupez c-un geam.

Azi îngădui mi-e totul ce-nărăzesc cu visul, dar fără martori, doar o dată, și în strictul necesar.

Așa de al meu

Invăț să descifrez singur acest munte a cărui culoare imi scapă: dimineața pină și soarele cu lumina din el se adapă.

Pină la urmă îl voi scoti așa de al meu, încit îl voi scoate la licitație, deși sint sigur că voi ieși în pierdere, din prea multă imaginație...

Ne-am făcut singuri cîntecule Noi, cei ce izvorim din munți, Închinindu-ne soarelui și piinii. Ne-am incins cu albastrul inalt, Cu galbenul curat, Și roșul vesnic; Sintem istorie, cu tot ce are istoria, Sintem dreptate, cu tot ce are dreptatea, Sintem lumină și ne împărtășim în lumină, Noi cei ce sintem poporul român...

Corneliu Antim

matei gavrili

Căpșuni

Femeie, ca o floare de singe, Ți-e trupul tot mai binecuvîntat. Sint beat de tine, ca de un fruct care se rotunjește. Te-am redescoperit printre căpșuni, cind i-am prășit pin-am ajuns la tine. Erau verzi și-nfloriți ca zimbetul tău alb cu dinții și mai albi. Din gust lor, gura ta, dulce și pîrgulă, mi-o căzută din cer pe pămînt ca o picătură mare de viață. Am mușcat carnea ei fina și sufletul mi s-a umplut de toate înmiresmările pămîntului. Mi s-au inveselit oasele și balta gurii mi s-a înnoțat de savoare. Crește inima mea dospind ca aluatul într-o covată de pine. Te voi regăsi fericită ca pe o vrăbie ce se scaldă-n cenușă. Cind vei deschide ochii, mîstînd de flori, eu voi minca două bucăți de căpșuni coplete ca Liviu Rebreanu în paginile jurnalului.

Fulg de stea

Hai în brațele mele să te cuprind, să te apăr cu ele și să te-aprind. Cazi în brațele mele fulg de stea aburind și topește-te să te pot bea. Voi trăi doar cu seva din dragostea ta cit va rămîne această stea.

Dor acerb

Mi-e dor de tine, ca-n ziua de vară cind eram cerb și tu o căprioară. Nici dragostea de mamă și de țară ca dorul tău de-ocum nu mă doboră. Atit de tare-mi este dor de tine, că zboară trenurile de pe sine, iar dacă despărțirea mai durează, sint că și inima imi deriază. Mă chinuiește amintirea ta dar într-ait de crud de dureros de parcă cineva mi-ar despică să-mi scoată măduva din fiecare os. Atit de nesecată-i lipsa ta că sint cum sapă frumusețea-n mine statuia te de carne care mă umplea de dragoste de moarte și de bine.

ana delea

Seară fără gutui

fără gutui ferestele sint orbe facerea ta risipă de-anotimpuri patimă arsă alungată din zori către singura seară lipsită de noi Adună un mănunchi de flori și du-l pe mormintul bărbatului tău mi-a zis profesor latin c-așa se face o mai zis el în timp ce eu căutam dumnezeiescul pagon al Olinei.

Amintire

poate-am să dorm poate-am să uit

de la pieptul lui umbrît scoate generos florile strivite numindu-le tandru în toate felurile numai pe nume nu le zicea

De albastru va să viu

intind mina pe senin după senul zilei mă tot mir de Soarele răsare nici că-mi pasă de-orică mire-ogune

Steaua de aur

Ești frumoasă ca un copac de aur pârul cind Ți-l desfac. Ți-am dezghiat toate carotele cu un cuțit și Ți-am îndepărtat toate ridurile de pe dinlăuntru și de pe dinafară. Ești mai strălucitoare și înflorită ca o toamnă de primăvară. Raze de fluturi împrejurul inimii tale căutîndu-i răcoarea și liniștea cu striuri muzicale. În centrul tău doar marea centaur însemnind într-ait că degetele mi-au înmugurit și din nou s-au tocit de cind tot scriu la steaua cea de aur.

Grijă

Ți cubărești mina mică, petală căzută de floare, în palma mea mare, aspră, bătătorită, parc-aș tine în pumn un pul de pasăre zburătoare dăruit de tata într-o dimineață de sârbătoare în pădurea cea mare plină de viețuți sălbatice și de ponoare. Atit de mult i-am strîns și i-am zvitlit spre cer să zboare pină s-o stîns. Chiar și-o acum mă mai doare.

Lăsind singurătatea să ardă

prin fereastra în care n-o mai rămas nici o gutuie în întinerul crud de afură, pe chipul ireal al nopții te pierzi în săpăda amețitoare lăsînd singurătatea să ardă brad, tronînd în ora albă.

În copacii spălați adesea de ploa

nu mai pot înainta decit topindu-mă mereu mi-a zis El. nici eu, cum se face că s-a potrivit așa că-n loc de frunze arborii au țigle de pe-acoperișuri verzi păsărilor fură frunze doar cîntecul le-o rămas în copacii spălați adesea de ploa

plastică

Culoare locală

Surprinzătoare apariția, atit de tardivă, pe simezele unei săli de expoziție, a unui acuarist alit de înzestrat și de bun cunoaștor al tehniciilor de lucru în culori de apă. Gabriel Marton trăiește la Ploiești în solitudine atelierului său, în care migălește, oarecum desprinsa de febra saloanelor artistice, cu credința că în pasiunea lui pentru pictură se află una dintre cheile echilibrului interior al omului. O rețetă pe care o urmează cu consecvență și care l-a asigurată pină acum prospețimea necesară pentru a-și defini, în ambianța culturală a urbei sale, o individualitate aparte. Gen acreditat vetust de către adepții tendințelor răspândit novatoare, ori non-conformiste, acuarul rămîne, în sfera artelor vizuale, domeniul spon-taneității și al virtuozității sensibile. Si „instantaneele” cromatice ale lui Gabriel Marton sint o frumoasă demonstrație în acest sens. Calitatea principală a acuaristelor sale rezidă în acuitatea cu care percepe insolitul prețelului real. La o privire sumară, notațiile sale au aerul relevului sensibil al unui amator de pitoresci vestigii arhitecturale. Descează riguros, esterne culoarea cu o știință a foza-jului demnă de un campion al pene-lului și, mai are acest îndrăgostit de

uneltele artei sale, un respect cuvîn-cios pentru dulcea atmosferă a locu-lui, pentru parfumul rar și poezia di-rilor care țin de acel unic și ferme-cator spirit al urbei. Este, în această concisă „monografiere” plastică, o ne-o propune Gabriel Marton, poate cea mai adevărată și mai nepa-tetică oglindire a personalității orașu-lui auruil negru, în ceea ce are el mai specific și mai durabil. Marton reușete un cald și bine in-dividualizat „crochiu” al urbei, atit pe latura surprinderii, din unghiuri ine-dite de captare a impresiei optice, a vestigiului arhitectonic, cit și a im-planțurilor urbanistice mai noi, notate cu un rafinat simț al detaliilor semnifi-cative. O expoziție îngrijită și unia-tară stilistic, care afirmă un penei a-plicat și sensibil, pentru care realita-tea peisajului se poate converti într-o inspirată pleoieră pentru arta de a portretiza chipul și dubul unu loc în care viețuiesc oamenii. Pentru Viorica Toporaș, pictura ca profesune de sine stătătoare, este o descoperire tirzie. Si n-are numa pe spuie că instinctul ei artistic nu are substanță, desi sint vârlite influențele artistice, nu numai în felul cum înțe-lege să-și tireze lucrările, ci și în opțiunile tematice. Sondază teritori-

ile etnologice (în seria de „Măști” și compoziții de gen ilustrind obiceiuri nord-moldave, patetic intitulate: „Sintem aici!”), ale baletului (dar nu în sensul cunoscutelor cuceriri impresio-niste), ale circului și oridiei și, evi-dent, ale peisajului și florii atinșe, cu predictie, de culoare toamnei. Se pare că Viorica Toporaș este atrasă mai mult de mișcarea materiei în un-versul real, dar își restringe această înclinare a spiritualu ei de observație către manifestările artificiale ale ex-istenței. Un anume simbolism figurat marchează creația artistel. Dar convertirea în fapt plastic, în planul specific al picturii de sevaleat, este greoaie. O scenă în mișcare, cum ar fi, de pildă, o pereche de patinatori dan-sind pe ecranul unui televizor color, ne poate impresiona ca atare, stînd într-un fotoliu, prin datele caracteris-tice impuse de tehnica mijloacelor optice electronizate și ale spectacolului sportiv de înaltă performanță. Dar stencizarea unei scenente, într-un cadru de pinză, chiar dacă redă ori e-vocă cu exactitate tensiunea estetică și emoțională a momentului respectiv, își pierde aproape complet semnifi-cația, dacă subiectul în sine nu este a-pordat conform unei viziuni și cu in-strumentarul plastic cel mai adecvat. Este vorba, în cazul Vioricăi Toporaș, de un viciu de receptare a realului și nu de unu de tratare ulterioară a lui. O prea pronunțată aură suav-roman-țioasă bîntuie prin pinzele artistei ie-sene, și doar florile sale ne îndică, to-tuși, un simț plastic sigur și o sensi-bilitate a paletii cromatice ce-l dau dreptul la aspirații mai înalte.

muzică

m

An de an, constatăm cu bucurie apariția pe scenele noastre a unor voci tinere, de mare calitate, care nu intru-zie să se afirme și în concursuri inter-naționale, cucerind laurii primelor locuri. Confirmare a acestei permanente im-bogățiri a corolei de tinere talente, spectacolul cu „Bărbierul din Sevilla” de Rossini, prezentat de studenții Con-servatorului bucureștean pe scena Operei Române, a prilejuit (re)intîlni-rea cu clișia soliști de un real interes, absolvenți ai clasei de cantă — promo-ția 1989 — sau aflați în ultimii ani de studii. Trebuie spus, dintru început, că dis-tribuirea Ruxandrei Donose în rolul Rosinei a constituit centrul de interes al spectacolului, alit datorită multiple-lor sale apariții anterioare pe podiumul de concert ce au recomandat-o printre certele valori ale generației sale, cit și posibilității de a asculta rolul în va-rianta sa originală, scrisă pentru me-zosoprană. Se stie că outhne me-zosoprană s-au încumetat, de-a lungul timpului, să abordeze rolul, datorită coloraturii bogate și registrului acut pe care le solicită într-o scriitură difi-

Voci tinere

cilă dar spectaculoasă. Ruxandra Do-nose a cucerit admirația publicului prin siguranța dezinvolută cu care a evoluat, dovadă a unor disponibilități vocale deosebite, dar și a unui studiu minuios, a unei tehnici bine puse la punct; frazarea elegantă, ușurinta în pasaj, egalitatea de registre, dictia și expresivitatea conferită fiecărui sunet au caracterizat interpretarea sa vocală, dublată de un joc de scenă plin de farmec și cochetă vioajie, conținrind personajul într-un veritabil stil rosini-nian (această stăpînire a mijloacelor vocal-interpretative l-a permis, doar cîteva ore mai tîrziu, abordarea unor arii dintr-o operă de cu totul altă fa-ctură stilistică — „Carmen” de Bizet — cîntată cu o rafinată paletă coloristică în concertul desfășurat la Buzenți). Dorin Mara, în cluda unei voci mal puțin calitative, a realizat un Figaro cuceritor prin spontaneitatea și talen-tul actoricesc (greu pus la încercare de regia neinspirată), dar și prin muzi-calitatea și acuratețea evoluției vocale de extremă precizie, ce nu l-a „tră-dat” nici în momentele de dificultate din arie (desfășurată într-o „echili-bristică” absurdă pe acărle mobile

care, nu știm de ce, au fost „personaje principale” în regia spectacolului), nici în numeroasele ansambluri desfășurate într-o succesiune alertă, spumoasă. Două frumoase voci de bas cantabile — Mihnea Lamatie și Sever Barnea — au înscenat în rolurile Don Bartolo și Don Basilio, creionînd personajele cu multă atenție, în datele lor specifice, sustinute impecabil sub aspect vocal, fără a avea însă, în gest și replică, acel irezistibil umor cu care l-au în-zestrat Beaumarchais și Rossini. Sint însă doi interpreți de mare calitate vo-cală, cu acut strălucitor și registru grav generos, cu o tehnică și o muzi-calitate care creează certitudinea unor evoluții deosebite în vifor. Într-un rol secundar, Berta, Mioara Manea a reușit o adevărată creație, evindîndu-se datorită eleganței sca-nice, dar, mai ales, datorită vocii sale ce a surprins prin limpezime și am-ploare, prin egalitatea de registre și frumusețea acutului, o soprană care, cu siguranță, se va impune pe scena lirică în roluri de anvergură. Am urmărit, deci, un spectacol deose-bit de omogen, plin de vervă, în care tinerii interpreți au evoluat cu siguran-ța unor artiști maturi, alături de Ste-fănița Lascu, solist al Operei Române, în Almaviva (incadrîndu-se firesc în atmosfera juvenilă a spectacolului), acompaniați de orchestra studenților (excellentă ca sonoritate!) dirijați de Aurel Niculescu. Regia — A.I. Arbore.

Anca Florea

O NOUĂ ANTOLOGIE DE POEZIE ROMÂNEASCĂ

de-a lungul anilor, literatura clasică și contemporană românească a înregistrat o cunoaștere și o răspândire...

Între cei care au contribuit la apariția acestei antologii sunt: Nicolae Iorga, Ștefan Octavian Iosif, Ion Barbu, Ștefan Ciocan...

De asemenea, au colaborat: Ștefan Ciocan, Ștefan Ciocan, Ștefan Ciocan...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Între cei care au contribuit la apariția acestei antologii sunt: Nicolae Iorga, Ștefan Octavian Iosif, Ion Barbu, Ștefan Ciocan...

De asemenea, au colaborat: Ștefan Ciocan, Ștefan Ciocan, Ștefan Ciocan...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Antologia este o lucrare de referință pentru cititorii noștri, care vor găsi în ea o panoramă completă a poeziei românești...

Din poezia indoneziană

SURACHMAN R. M.

Iarna

Prin cea de-așă, albă siluetă luna, mereu singurataea lună dar mai violetă, mai suavă ca altădată. Chip luminos al cerului care eerne virtuții de zăpadă...

GOENAWAU MOHAMAD

Cîntec de leağăn

dormi, copilul meu, dormi deasupra acestei țări care vorbește dormi printre ierburile, pe nisip, în leağănuțului tău...

RAMADHAN K. H.

Incendiu

Cine-și iubeste copilul Nu trebuie să vîndă Nici un petec de pămînt...

DODONG DJIWAPRADJA

Cîntec de răsărit

La pentru inima ta ierburile, muniți Să-ți faci cu roua transpirațiilor...

MEMBRII CUNOSCUTEI FORMAȚII AMERICANE „BEE GEE” sînt hotărîți să nu lase ca țara lor să se stingă...

REVISTA STRĂINĂ

OMUL CARE ADUCE PLOAIA... interesant ar fi să vedeam în „Schweizer Illustrierte”...

UNA DINTRE CĂRȚILE CARE SE BUICRA DE UN SECRET DEOSEBIT... „Dona” de Frank Herbert...

CUM SE PREZINTĂ POEZIA ITALIANĂ DUPĂ TOATE EXPERIENȚELE AVANGARDELE... „Cultura”...

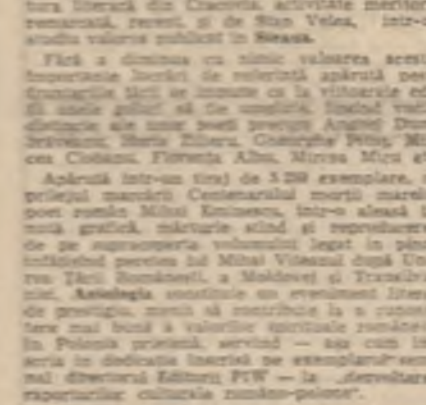
ACTRITA AUSTRIACĂ RENEA BRONCO... „Cultura”...

LETTII SCOLII AMERICANE CRESTIA... „Cultura”...

ANUL 1989 ESTE DEOSEBIT DE IMPORTANT PENTRU LITERATURA CUBANEZĂ... „Cultura”...

Tableu de Bogdan Sibî

Nicolae Marre

Sport Septembrie seamănă cu o călătorie...

Spre domiciliu (nutrite din belșug cu flori vi-nete de societate, rod scosorș al societății, înățăpate de fac parte integrantă din arsenalul galeriei...)

Septembrie seamănă cu o călătorie spre inima norocului. Totul e și nu lăi ca alegorie adevărului muntelui.

Lucașfăruș

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteletă Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 69 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII